



SÁMEDIGGI
SAMETINGET

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep.
0032 OSLO

ÁŠŠEMEANNUDEADDJI/SAKSBEHANDLER
Hans F. Ravna, +47 78 47 41 19
Hans.Fredrik.Ravna@samediggi.no

DIN ÆUJ./DERES REF.

MIN ÆUJ./VÅR REF.
15/6027 - 4
Almmut go válddát oktavuoda/
Oppgis ved henvendelse

BEAIVI/DATO
11.02.2016

Sámediggi
Ájovárgeaichu 50
9730 Kárašjohka

telefonnum: +47 78 47 40 00
www.samediggi.no
samediggi@samediggi.no

Árningsstidur
Mandag - Fredag
08.00-15.30

Sametingets uttalelse - Forslag til innretning på havbruksfondet

Sametinget viser til regjeringens høringsnotat om forslag til innretning på havbruksfondet med høringsfrist 18. februar 2018. Sametinget fremmer med dette sitt høringsinnspill.

Sametinget beklager at vi ikke har fått muligheten til å konsultere i en del saker som angår havbruksnæringen. Dette på tross avtalen av 11.05.05 om «Prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget», jf. ILO-konvensjon nr. 169 artikkel 6. Sametinget ba om konsultasjon blant annet i saken om kapasitetsøkning for oppdrett (Vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett).

Ved kapasitetsøkning innen oppdrettsnæringen vil arealbruken også øke. Endret arealbruk i samiske kyst- og fjordområder må ikke føre til irreversibel skade eller ødeleggelse av lokalt fiske av vesentlig betydning for befolkningen. Samiske fiskerier utgjør et materielt kulturgrunnlag for det samiske folket, og særlig for videreføringen av den sjøsamiske kulturen.

Det er også viktig for Sametinget at en eventuell vekst i havbruksnæringen ikke på noen måte må gå på bekostning av miljøet, veksten må være miljømessig bærekraftig og veksten må heller ikke tillates på bekostning av samisk næring og kultur.

Sametinget har som utgangspunkt at etableringen av et havbruksfond ikke skal bidra til et ytterligere forsterket press på sjøarealer som er i bruk for lokale fiskere eller gyteplasser.

Sametinget foreslår følgende til høringen:

1. Det etableres et havbruksfond for hvert produksjonsområde.
2. Inntektene fra salg av produksjonsrettigheter fordeles i sin helhet på kommunene i det aktuelle produksjonsområdet.
3. Lokalitets- MTB brukes som fordelingsnøkkel ved utbetaling fra fondet til kommunene innenfor produksjonsområdet.
4. Inntektene fra fondet fordeles til kommunene umiddelbart etter at salgsvederlaget for produksjonsveksten er mottatt.



5. Statens skal ikke ha andel av havbruksfondet. Havbruksfondet er statens virkemiddel for å skape vekst i havbruksnæringen og det er urimelig at staten skal ha andel av fondet hvor aktiviteten utelukkende utøves i distriktene.
6. Fylkeskommunene skal ikke ha utbytte fra havbruksfondet. Fylkeskommunen er myndighet i forhold til lokaliteter, vekst og konsekvensutredninger. Dersom fylkeskommunen også skal ha «provisjon» for veksten, kan det stilles spørsmålsteget om dette er en tilfredsstillende forvaltningspraksis sett i forhold til myndighetsutøvelsen.
7. Innføring av arealavgift er nødvendig for å gi kommunene forutsigbare inntekter fra havbruksnæringen. Arealavgift vil sikre kommunene inntekter etter at veksten reduseres eller stopper opp.

Bakgrunn:

Regjeringen vil legge til rette for videre vekst i oppdrettsnæringen, hvor en av forutsetningene for vekst er tilgang på tilstrekkelig og egnet areal.

Regjeringen vil at kommuner som stiller areal til rådighet for havbruksnæringen, skal oppleve større positive ringvirkninger fra aktiviteten.

I Meld. ST. 16 (2014 – 2015) «Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett» presenterer regjeringen et nytt system for justering av kapasiteten i oppdrettsnæringen basert på miljøindikatorer, handlingsregler og inndeling av kysten i produksjonsområder.

I tilknytning til behandlingen av denne meldingen har næringskomiteen i sin høringsuttalelse, bedt regjeringen om i 2016 å opprette et havbruksfond som skal sikre en rimelig fordeling av kommunal sektors andel av konsesjonsvederlaget på alle fylkeskommuner og kommuner med oppdrettsvirksomhet.

Næringskomiteen foreslår følgende fordelingsnøkkel for vederlag for produksjonsvekst og nye konsesjoner:

- 20 % tilfaller staten
- 10 % tilfaller fylkeskommunen
- 70 % tilfaller kommunen

Høringsnotatet drøfter følgende problemstillinger:

1. Fordelingsnøkkel mellom stat, fylke og kommune
2. Størrelse og frekvens på utbetalinger fra fondet
3. Administrasjon av fondet.

Høringsfristen er satt til 18.februar 2016.

Departementet kommenterer i høringsbrevet at havbruksfondet skal:

- Sikre en rimelig fordeling på alle kommuner med oppdrettsvirksomhet
- Stimulere kommunene til å gi næringen tilgang på egnede lokaliteter
- Enkel ordning å administrere
- Sikre kommunene mest mulig forutsigbare inntekter

Departementet uttaler videre:

- Kun kommuner med oppdrett av laks, ørret, regnbueørret i sine sjøarealer bør ha krav på del av havbruksfondet.
- Kommuner med kun landbasert oppdrett skal ikke ha krav på andel av fondet.
- Proveny fra utviklingskonsesjoner vil inngå i havbruksfondet.
- Vederlag for 5 % kapasitetsøkning skal ikke inngå i fondet.

Departementet reiser spørsmål om det skal være nasjonalt eller regionalt havbruksfond. I havbruksmeldingen legges til opp til å dele landets kyststripe inn i 11 – 13 produksjonsområder hvor vekst skal vurderes annethvert år. Departementets oppfatning er at konsesjonsinntektene bør fordeles på alle, uavhengig om kommunen ligger i et område hvor kapasiteten økes, reduseres eller holdes uendret. Stortinget har lagt til grunn at alle kommuner skal få andel av fondet – ikke bare kommuner som tilrettelegger for nye lokaliteter.

Kommuner som blir vertskap for branngater – altså oppdrettsfrie områder som barriere mot spredning av parasitter og sykdom mellom produksjonsområder, bør etter departementets syn tilgodesees med en andel av inntektene fra fremtidig kapasitetsøkning. Det foreligger ikke forslag om etablering av branngater.

Hvor store inntekter skal fordeles til kommunene?

Størrelsen på inntektene til havbruksfondet vil avhenge av hvor stor produksjonsvekst som blir tildelt og hvilken pris som oppnås for produksjonsøkningen / nye konsesjoner. Departementet har i høringsnotatet

vist en tabell som viser at inntektene til fondet kan variere fra 45 mill kr til 3.187 mill kr i år 1.

Fordelingsnøkkel mellom stat, fylkeskommuner og kommuner.

Næringskomiteen har forutsatt en fordeling med 20 % til staten, 10 % til fylkeskommunene, og 70 % til kommunene. Det foreligger ingen begrunnelse for at 20 % av vederlaget skal tilfalle staten. Departementet oppfatter bred enighet om at hoveddelen av kommunal sektors andel bør tilfalle kommunene. Samtidig har fylkeskommunene en viktig rolle knyttet til samordning av arealplaner og andre fellestiltak, som tilsier at de også bør få en viss andel (10%).

Fordelingsnøkkel mellom kommuner:

- Store forskjeller i oppdrettsvolum i de ulike kommunene gjør at departementet vurderer lik fordeling til alle kommunene vil gi urimelige utslag, og gir heller ingen incentiver til nye arealer til oppdrettsformål.
- Fordeling etter lokalitets-MTB sikrer at kommuner med mest oppdrett også får størst andel av inntektene fra havbruksfondet. Denne modellen er enkel og forutsigbar.
- Fordeling basert på fysisk arealbeslag vil etter departementets syn gi samme avkastning som fordeling etter lokalitets-MTB.
- Fordeling basert på slaktevolum er etter departementets syn en dreining fra arealbeslag til verdiskaping, og departementet vurderer dette som uhensiktsmessig.

Økonomiske konsekvenser:

Størrelsen på utbetalingen avhenger på den ene side av hvilken pris oppdrettsselskapene er villig til å betale for produksjonsvekst, og på den annen side om kravet til miljømessig bærekraftig vekst blir oppfylt.

Av høringsdokumentet framgår det at kommunens inntekter fra havbruksfondet vil være frie midler som kommunene står fritt til å disponere slik de ønsker.

Vurdering:

Mange kommuner har gjennom 30 år lagt til rette for- og vært vertskap for havbruksnæringen. Gjennom 3 generasjoner av kommuneplanens arealdel har kommunen fulgt opp næringen med utvikling av gode lokaliteter. Lokalitetsutviklingen har gått fra mange små lokaliteter til færre og større

lokaliteter. Oppdrettsnæringen var i de fleste nord-norske kommuner fram til år 2000 lokalt eid. Etter år 2000 har det lokale eierskap gradvis blitt utvannet, og i dag er eierskapet enten nasjonalt eller internasjonalt. Endringer i eierstruktur skaper gjerne debatter om ringvirkninger og hva som er akseptable fotavtrykk fra næringen. For mange av kommunene er det avgjørende at næringens fotavtrykk er akseptabelt i forhold til villaksen. Signalene fra kommune er positiv til etablering av havbruksfond men forutsetter at det også blir etablert arealavgift som skal sikre kommunen stabile inntekter fra næringen over tid.

Havbruksfond og arealavgift

Departementet tar til ordet for at kommunenes årlige inntekt fra havbruksfondet langt vil overstige inntektene kommunene ville fått med arealavgift. Etter Sametingets vurdering er dette i beste fall misvisende. Det har sammenheng med at finansiering av havbruksfondet utelukkende kommer fra produksjonsvekst. Dersom det av ulike årsaker ikke blir produksjonsvekst eller at betalingsviljen for produksjonsvekst ikke er til stede, blir det ikke noe utbytte til kommunene fra havbruksfondet. I motsetning havbruksfond, vil en arealavgift være en årlig inntekt til kommunene som ikke er vekstavhengig, men som kompenserer faktisk bruk av sjøarealer.

Havbruksfondet til vekstområder

Departementet mener at havbruksfondet bør deles på alle havbrukskommuner – uavhengig av om det er vekst i havbruksnæringen i den enkelte kommune.

For å gi kommunene incentiv til å stille tilstrekkelige og egnede arealer til disposisjon for vekst i havbruket, må havbruksfondets midler i sin helhet styres til kommuner som legger til rette for vekst. Etter Sametingets vurdering bør det *etableres havbruksfond for hvert produksjonsområde*. Inntektene fra fondet fordeles til kommunene i produksjonsområdet, hvor lokalitets-MTB legges til grunn som fordelingsnøkkel.

Denne løsningen vil ramme kommuner hvor det av forskjellige årsaker ikke er mulig å ta ut vekst. Dette kan være kommuner som over lang tid har lagt til rette for havbruksnæringen, har stor lokal MTB og vurderer arealbeslaget som stort nok med eksisterende produksjon. Hele ordningen er imidlertid basert på vekst – og da må pengene styres dit hvor veksten kommer.

Havbruksfondet er vekstbasert og kan ikke erstatte arealavgiften. Arealavgiften vil over tid være en viktigere kompensasjon til kommunene enn avkastningen fra havbruksfondet. For kommunene er det viktig at inntektskildene fra havbruksnæringen blir todelt – havbruksfondet som er vekstavhengig og arealavgift som er vekstnøytral, men knyttet til faktisk bruk.

Fordelingsnøkkel mellom stat, fylke og kommune

Forslag til fordelingsnøkkel mellom stat, fylke og kommune er etter Sametingets vurdering urimelig. Vekst i havbruksnæringen er nasjonal politikk, hvor havbruksfondet skal brukes som virkemiddel for gjennomføring av vedtatt vekststrategi. Statens finansiering skjer normalt gjennom skattesystemet. Det blir derfor urimelig at staten også skal ha andel av vederlaget for produksjonsrettigheter som utelukkende utøves i distriktene. Det er tilgang til areal i havbrukskommunene som er hovedhensikten med etablering av fondet, og da bør også inntektene i sin helhet tilfalle havbrukskommunene. Det kan diskuteres om i hvilken grad fylkeskommunens samordningsfunksjon rettferdiggjør fylkeskommunens rett til utbytte fra havbruksfondet. Fylkeskommunen er myndighet i forhold til lokaliteter, MTB og konsekvensutredning. Dersom fylkeskommunen skal ha «provisjon» for vekst i havbruksnæringen, kan det stilles spørsmålsteget om dette er en tilfredsstillende forvaltningspraksis sett i forhold til myndighetsutøvelsen.

Fordelingsnøkkel mellom kommunene

Sametinget støtter departementet i vurderingen av at lik fordeling mellom kommunene gir urimelig utslag. Prinsippet bør være at oppdrettskommunene får uttelling fra havbruksfondet basert på lokalitets-MTB.

Utbetaling fra fondet

I høringsnotatet drøftes ulike ordninger for utbetaling fra fondet. Etter Sametingets syn bør midlene utbetales til kommunene straks salgsvederlaget for produksjonsveksten er mottatt. Administrasjon av fondet styres sentralt og midlene utbetales til kommunene umiddelbart etter at midlene har kommet inn.

Dearvvuođaiguin/Med hilsen



John Osvald Grønmo
fágajođiheadđji/fagleder



Hans F. Ravna for
seniorrådgiver